

נשא *

שמשון שטייט? "ומורה לא יעלה על ראשו כי נזיר אלקים יהי הנער מז הבטן" אויך ער איז א נזיר עולם, אבער ער האט נישט כל דיני נזירות — ווארום ער מעג און ער האט זיך מטמא געווען למתים? (ועד דינים וואס זיינען אנדערש ביי נזיר שמשון — כדלקמן). [און דערנעבן, בשעת איינער זאגט הריתי נזיר כשמשון, איז ליעת ר"ט? — און אוי פסקנט דער רמב"ם? — איז ער אסור ביין ובתגלחת און מותר להטמא למתים].

ב. איז דער משנה פון סיוס מסי' נזיר לערנען מרי: "נזיר הי' שמואל כדברי ר' נהוראי שנאמר⁶⁰ ומורה לא יעלה על ראשו נאמר בשמשון ומורה נאמר בשמואל ומורה מה מורה האמורה בשמשון נזיר אף מורה האמורה בשמואל נזיר." א"ר ויסי והלא איז מורה אלא של כ"ד, אמר לו ר' נהוראי והלא כבר נאמר " ויאמר שמואל ארץ ארץ ושמע שאול והרגני שכבר הי' עליו מורה של כ"ד".

דאָרף מען פאַרשטיין:

פון דעם וואָס ר' נהוראי לערנט אָפּ אַז שמואל איז געווען א נזיר בנו"ש פון שמשון'ען — וויבאלד אַז "אין גוי"ש

- (6) שופטים ג' ה. וראה במדבר כ"ב נזיר (פרשתו פ"ו, ה) דדרוש כל הפרשה דשופטים שם וירי איש אחד מצרעה.
- (7) נזיר שם, סעיף ואלף. רמב"ם שם הי"ג.
- (8) נזיר שם, כ.
- (9) שם הי"ד.
- (10) שמואל א א, יא.
- (11) שמואל שם טו, כ.

א. ביי די דינים פון א נזיר בפירושנו? — אז ער טאר נישט טרינקען קיין וויין, נ'מתעך לא יעבור על ראשו, און "בל נמי הוירו לה' על נפש מת לא יבא" (ועי"ז גילוח ראשו און די קרבנות וואָס ער בריינגט אויב ער ווערט טמא) וכי' — לערנט מען אָפּ אז זיי גייען אַז סיי ביי א נזיר אָדער מער), סיי ביי א (שלישים יום, אָדער מער) שטענדיק? נזיר עולם, א נזיר אויף שטענדיק?

דער חילוק? צווישן זיי איז נאָר אז א נזיר אויף א באשטימטן זמן טאר זיך נישט מגלח זיין ביז סוף ימי נזרו, און א נזיר עולם איז זיך מגלח (און בריינגט די קרבנות וואָס קומען כשיגלה) ווען הכביד שערו (מיי"כ חודש ליי"כ חודש⁶¹). ס'איז פאראן נאָר א סוג פון נזירות וואָס איז נישט מפורש אין תורה, אָבער מ'געפינט עס בנביאים (אין דער הפטרה פון דער סדרה⁶²) — נזיר שמשון. ביי

- (*) וסיוס מסי' נזיר.
- (1) ג. ג. ואלף.
- (2) ראה ספרי שם, ה. יג. רמב"ם הל' נזירות פ"ג הי"ג.
- (3) רמב"ם שם.
- (4) כ"ע ר"ב — נזיר ד, סעי'ב.
- (5) שמה מכון שפירש נזיר היא פרשה עיקרית במסדרה.

- (*) וכפי' היות רענו ביליש כאן ומתי'כ לבמדב'ר (פ"י ז') דהמתעך בספרי שם כ... קרבן תומאה ... אלא בני שיש פסק לנודד) אינו מוטע נזיר עולם מקרבן תומאה. ובצפני' עה"י פרשתו שם: דר"ל כאן למעט נזיר שמשון מן סמאים. ודלא כפי' מהר"ז לבמדב'ר שם, וצפני' על הרמב"ם הל' שבנו"ש פ"ז ה"א, הל' נזירות פ"ז וס"ד (נתתמן בצפני' עה"י פרשתו ע' סא ואילך).

נשא ב

און ווען ביי איר איז דא סתירה, אפילו ווען זי טוט עס מיטן חשבון און דורך דעם זאל זי באקומען דעם שכר פון "ונורעה זרע" — און א סימן אז איר פעלע, "יראת זוטא".

ברכות לא, ב (גבי תנה) וצפני' השלימה שם.

(65) להעיר ממד' (טובה ג' א. ירוש' שם הי"ד. ספרי שם, ב) א"כ סתור כל תקירות ויפקדו: וראה

מיט דברי ר"י, גדול העונה אמר יותר מן המברר²¹ (און בריינגען דברי האמוראים נאכדעם), נאך מיט "א"ל רב לחייא ברי"י, ב. לויטן סדר בנגמרא — הייבט מען אן מיט דעם מאן דאמיר וואס קריגט אויף ר"י און אויף ר"ג, א. בכלל — אין דער משנה זיינען ר"ג און ר"י מחולק און אין גמרא זיינען זיי ביריע אין דער זעלבער שיטה.

נאכמער אין ניש מוכן, דער סיוס הגמרא, "א"י א"ר חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בני למדי ה' ורב שלום בניך"²² — וואס דאס האט דאך לכאורה ניש קיין שייכות, ניש צו דער משנה און אויך ניש צו דער גמרא²³, און אויך די כוונה אין בכדי לסיים בטוב²⁴ — דארף דאס אויך דאן האבן עפעס א שייכות צום ענין הקודם²⁵, ומלכך זאת, אין דער ענין שלפני²⁶ אויך מסיים בדבר טוב — מיט אן ענין של ברכה²⁷.

29) ולדורו שגם בפרשתו (ראו ברש המסכתא: תנא אקרא קאי) ליה המשך הכותבם, דלאחר פירוש נוד בהא ברבא רבתי, שהיא: א) ברכת הוי כללית (ראו ספרי עה"ט, ב) כולל המכה (ענין אמר) — שגדול מהמברר — ואני, אברהם .. המביא מסכים על דפי (חולין ספ"א, א) מסיים ב"שלים, ובפרט ע"פ הספרי עה"ט: גדול השלים כו' שאמרו וכל בני למדי ה' ורב שלום בניך", וראה לקיטא פרשתנו כו' א.

- (30) וכמו שלא הוכח בברכות שם.
- (31) כמ"ש בה"ש סוף גדה.
- (32) ראו חידושי אורחות שדה שם.
- (33) דהאיג כאן, וראה מה שפי' (גם התמור גדול העונה אמר יותר כו' להמשנה) ע"ד הדורש, וכו' בעד כמה מסרימ.

* ראה ד"ה אר"ב-ל תר"כ בסופו, לקוש"ד י"ח.
 42) וראה ד"ה גדול העונה אסו (תוס'כ) גדול העונה אסו הוא דוגמת ואברהם מברכך ברכות של המביא שמתוכו על תעסק.

ועוד ועיקר: דערפון וואס ער זאגט, מה מורה פ"י נזיר כו' נזיר²⁸ (און ניש, מה מורה כו' חצר כו' חצר²⁹) — און אויך ניש ע"ד לשון סיוס הענין, "מורה של מתכות" אדער, "של נזירות"³⁰ — אין משמע אז דאס אין ניש (נא"ו) א גילוי מילתא פון דעם טייטש פון "מורה" נא"ו מילענט אפ ענין נזירות שמואל פון נזירות שמשון.

ג. בהמשך צו דער משנה זאגט די גמרא: "אל רב לחייא ברי חטוף ובריה, וכו' אל רב הונא לרבה ברי חטוף ובריה, למילמא דמברר עדיף, והתניא רבי יוסי אמר גדול העונה אמר יותר מן המברר ואל ר' נהוראי השמים כד הוא תדע שהי' גולליים מתגין במלחמה ונמריים נוצחין, תנאי היא דתניא אחד המברר ואחד העונה אמר כמשמע אלא שממהרין למברר חמלה.

אין ניש פארשטאנדק, וואס אין דער שייכות והמשך פון דער גמרא צו דער משנה במה' נזיר, דאס אין דאך אז ענין אין דאס ווערט טאקע געבראכט אין מס' ברכות³⁶.

מפרישים²⁷ זאגן אז די גמרא וויל דאך בריינגען נאך א מאמר פון ר' נהוראי, בשייכות מיטן מאמר ר"ג וואס ווערט געבראכט אין דער משנה וויבאלד אז שמועות פון ר' נהוראי ווערן זייער וויי-ניק געבראכט אין ש"ס²⁸ — ובפרט אז אין דעם ענין שבגמ' בריינגט זיך אויך דברי ר"י, אזוי ווי אין דער משנה.
 סאיין אבער שווער אזוי צו לערנען: ווארום: א) די גמרא הייבט דאך אן ניש

26) ג. סעי'.
 27) תנאה עקב לטוף נזיר.
 28) במשנה סוף קדושי: ובסיוס המסכתא אבת פ"ד מ"ד, וראה עירובין י"ג, ב.

אין ווי לערנט מען אפ פון שמשויען — "נזיר עולם"²² וואס כל דיני נזירות עליו²³.

פארענטפערן מפרשים²⁴, אז דער לימוד פון שמשויען אין ניש ברי"ש, נאך א גילוי מילתא בעלמא, אז מורה אין אז ענין פון נזירות²⁵ פונקט ווי ביי שמשון (ניש ווי דעת ר"י אז עס מיינט יראה), און פון דעם אין במילא פארשטאנדק אז אמו של שמואל האט געמיינט אים צו מאכן פאר א נזיר לכל ימי חייו.

אבער פון לשון המשנה, נאמר בשמשון ומורה ונאמר בשמואל ומורה סה מורה האמורה בשמשון נזיר אף מורה האמורה בשמואל נזיר²⁶ — א לשון וואס ווערט גענוצט (בכלל) ביי א גויש,

22) ראה גם ספרי חזקא (פרשתנו עה"ט וזאת תורת הנזיר. ובמזב"ר פ"י, יז) ומזן אהר מרבה תמיר נזירות עולם חל חורח יכל שאמו מרבה תמיר נזירות משמו תל זאת, וראה ספרי מדרות (פ', ספרי וא"ל) ונזיר עולם, "ש בו קדושה .. והנה תמיר בצעם כבוד קדושה" (משא"כ וז"ר שמשון, אין עליו גזר עצם קדושה) — אף שגם נזיר עולם, היה מלכה", מ"ן נזירות פמ"י' (צפני' מהר"ח כו' ב, ו"ל נזירות פ"ג ה"א"ב, ה"ל שבעות פ"ז ה"א) — נעתקו בצפני' עה"ט פרשתנו ע"ס וא"ל.

- (23) כמו שהקשה הוד"ב' ברמב"ם שם פ"ג ח"ט, וז"ר ב"השנה דרוח מס נזיר. ועיי"ש יורדגא, וז"ר ב"השנה דרוח מס נזיר. ועיי"ש יורדגא, ובאורח מישור נזיר שם, ומפורש באורח מישור שם. קול הרמ"ז למשניות, ובכ"פ.
- (24) ראה דרבי' שם, אלא דמורה היינו לשון נזירות.
- (25) ראה רמב"ם שם, אלא דמורה פ"י חז"ר (כמ"ש באורח מישור וקול הרמ"ז שם, וכו' במז"ד פ"י ה) ובפרש"י (שומטים שם) מורה דמשונו, ובשורה חנה, המורה לא יעלה על ראשי' — שלא תגלה את שמואל — והוה נזיר לכל הענינים שבנזיר, כדאין באומר הריני נזיר מן התגלות שגשעה נזיר גמור וכל דקדוקי נזירות עליו נזיר ג. ב. רמב"ם שם פ"א ח"ט, וראה ר"לכ"ג שמואל שם: וכמאן רמז כו'. וראה לקמן הערה 63.

למחרת²² — דארף איסקומען, אז לרעת ר"ג אין שמואל געווען א נזיר אין דעם זעלבן טוג ואפן ווי שמשון²³.

פסקינא אבער דער רמב"ם²⁴ אז שמואל הרמתי נזיר עולם הי"י, ד. ה. ער האט געזאגט אלט דיני נזירות, וואס ווי געזאגט, אין נזיר עולם אסור ליטמא למחית, הכביד שיעור אין ער מקיל בתער און ער בריינגט עלש בהמות²⁵ (און ער קען שוואל זיין אויף זיין נזיר²⁶), אבער נזיר שמשון מותר לטמא למחית, הכביד שיעור אינו מקיל (ואינו בשאלה²⁷).

נאכמער: אין ירושלמי²⁸ לערנט מען אפ פון פסקי, כו' יעשה על תורת נזיר²⁹, אז נזירות שמשון³⁰, אינה תורה³⁰, און דער רמב"ם²¹ פסקינא "שמשון לא היה נזיר גמור" —

- (12) וכוותי מת, א ושיג.
- (13) יראה פ"י ר"פ ישיעי שמואל א א יא: פ"י נראה שגדול להיות נזיר כמו שמשון האמור בו כו'.
- (14) הל' נזירות שם ח"ט.
- (15) נזיר ד, א (במשה) רמב"ם שם ח"ט.
- (16) תורה מה בין נזיר שם.
- (17) נזיר י"ד, א. מכות כו', א. רמב"ם שם ח"ט.
- (18) נזיר פ"א סו"ב.
- (19) בירושלמי מדובר לא בשמשון עצמו אלא במי שתומם עצמו בשמשון. אבל הנה שיהי' מותרים (ראה ס"ד, ח"ב סכ"ז) שפי', אינו מורה דאין כל תורת נזירות עלית שמואל לטמא למחית, שיהי' גם בשמשון עצמו.
- (20) בשירי קרוב ומראה הפ"ס לירושלמי שם הוכיחו הרמב"ם לא סיל כהירושלמי תנ"ל, שהיי' פסק שם פ"ד (ח"ט) שניירות שמשון דוחה סתם נזירות — אבל ראה צפני' שם ב"י דברי הרמב"ם ד"מ"ט, ה' וראה דהנזירות (של דוחה) חלה עליו .. מחמת טעם הירושלמי דה תורה וזה אינו תורה, (הל' נזירות פ"ג ח"ט).

* אבל ראה ר"ז נדרים פ"ג, דמ"ג, דוממה אנה תלי' בנזירות דאכתו נזירות בא סוטה שהיי' נזיר שמשון אסור ב"י וסוטה למחית. וראה צפני' הל' נזירות פ"א ח"ט, ש"ד ש"ד קרב ירושלמי שם (בסוף המסכת), ציינט נזירות כולתה כלל נא.

מובן: וויבאלד אז, לא נדר בנייר אלא המלאך הפרשו מן הטמאה, ווי האט עס געפיעלע אז (די מצואות, הפנא פון) שמשון זאל ווערן א נייר (ע"פ) — שאינו גמול) — א מלאך (שליח) קען איבערגעבן א ציווי, א מצוה וועגן א הנהגה, עתידות וכיו"ב, אבער וואו גע- פינט מען ער זאל קענען מקדש זיין, בנדר'ד — אריינלייגן נזירות אויף א כן אדם.

און אויך דא קען מען ניט זאגן (לדעת הרמב"ם ע"פ) אז זיין טאטע מנהג האט אים מדייר געווען בניירות⁴⁹, ווארום לייזערליכע שם דיה מיט אבל ראה ער פ' ברושלי בשירי קרבן שם. ועוד. אבל מרש"י (נייר שם דיה ושמשון) זגריט, ושמשון לא נזיר הוא, משמע דלא היה נזיר כלל, ודלא כבתוס' שם זגריט, שמשון לא נזיר הוא. ועפ"י מנהג הנפיקין בין ב' הטהומות ואין לומר שזהו רק לדעת רש"י וכפי ר' עזריאל (הובא בשטת"ק שם) ודקיימת הלכות, ושמשון לא נזיר הוא, הוא רק אלאה דר"ש (לדעת ר"י נזיר) וכן מוכרח לפרש לדעת הראשונים (פסמו בהצדקה הבהא) שלדעת ר"י היה שמשון נזיר נזיר — כי מזה שפ"ש (ו"ה שאין, ד"ה ג"ה) דכ"ע היינו בין לר' יעקב בין לר' יוסף (לגא ר"י ור"ש) — בכמה ראשונים), מוכח, דס"ל שמתלפת ר"י ור"ש הוא אא גענו דבר הנזיר (לגבי נזיר שמשון), ולא בנוגע לנזירות שמשון עצמו.

- 49) כפי"ש בכמה פ"ג מהל' נזירות הי"ג בדעת הרמב"ם, וכסברא זו (ועוד תירוצים: דשמשון כפל עליו נזירות אח"כ; דהמלאך חזר למנהג שצוה לבנו שקיבל עליו נזירות) כי (בדעת ר"י) כפי הרא"ש, שט"ק, שיטה לרובי אורא (ועוד) לומר ד' ב' ג' וראה א"ת דמפ"ש בפרש"י (— ריב"ז) מנהג כ"ב, א ד"ה נזיר שמשון, ורמב"ם שם, מפ"ג לייזערליכע נזיר פ"ג סו"ה.
- כפי"ג שם ב' (ע"פ פרש"י), דמאי דכתוב כי נזיר
- 4) דאך סו"ה (כ"ד ט') נל"ל הפוסקים ס"י זו (אות ה') א"פ דמ"ס נזיר הוא מרש"י.
- 5) ורא' קשה תלמידי דקרא, ב' נזיר אקט"ס כ"י, כי גם התוס' כי בפ"ה נזיר ז' א; ענינו פרש"י, ובהל' נזירות שם, תמלצ' הפליגי, ודא"ה לקמן תמורה 62.

און אפילו ווען שמואל וואלט יא געווען בעולם, איז ניט מובן⁴⁴: דאס וואס דער בעל איז מקיים נזיר אונטן איז א קיים אין דעם נזיר, ער איז מחייב דעם נזיר — אשתו — צו מקיים זיין דעם נדר⁴⁵, אבער ווי קען עס אויפטאן א נייע זאך (להדיד הבן) וואס דער נדר האט עס ניט (אין האשה מדידה את בנה)?

ווא"ו. ער"ז קען מען פריען בנוגע צו שמשון: דער רמב"ם⁴⁶ זאגט, שמשון לא היה נזיר גמול⁴⁷, איז פון דעם משמע⁴⁸ אז ער האט געהאט קדושת⁴⁹ נזירות אויך ויר (ניט נאר א הנהגה פון נזירות ופרדוסות פון זיין הנהגה), נאר קיין נזיר גמול איז ער ניט געווען⁴⁸, איז ניט

- כלל, א"כ יש יכולת ביד להדיר (והוא גם שירת חז"ס חז"ס ט' ט', וראה אהוב יחונתו הפסוקת פשיטתו לגבי שמשון), וצ"ע מקור נדר זה בהלכה.
- 44) וראה גם צוא"ר שלל שם.
- 45) כצוא"ר שלל שם מפ"ג בשם הר"י תאניו (בניצ' החיים סוף נזיר) דאלקנה הסכים כמה מלא וחדיר בנייר ובה אמר ע"ש הטוב בעיניו כי (וע"ז) פ' בששנים לידו סוף נזיר, ובה כספרו פירש"ו ג' ח' א) אבל אינו מוכח ה"ל הסכמה אלקנה לנדר הזה, גמורה ג"י, כי נחמה וקרא, ע"ש הטוב בעיניו ג"י, כי פשוט החתום שם, וישב ע"ד על"מ לא איירי בנזירות (אבל ראה ד"ק שם הובא לעיל הערה 38), וא"כ צ"ע — ובל' הדין —, הא"ר הנהגה הפוסק לטעם עיקר הנדר כיו"ז ועפ"י, שו"ד הנהגה לזו"ד — התפוסה בקרא — הוא שארם נזירות שמואל.
- 46) וראה בק"ל הרמ"ז לנזיר פ"ג מ"ב.
- 47) ראה תורה לא — נזיר ז' ב' ואתער מצפנין מהדורות (שפתה"ק 22): משאל בנייר שמשון .. איז עליו גזר ע"פ קדושה רק ז"ו כ"י, וראה בספנין (שנסמנו בהערות 22, 38, ועוד) בגדר נזיר בספנין.
- 48) ומפסוקת לשון הגמרא (נזיר שם), רש"י .. שלא מצנו שמשון שצוה נזירות תפ"ו (וכן מייזערליכע פ"ג סו"ה) משמע דגם ר"ש ס"ל שה"ל נזירות על שמשון (מלה מפ' הדיבור), וכן מוכח מהד"ה שלא מצנו — נזיר שם, מאירי שם (ג"ל), שמשון וואלט שמשון לא היה נזיר כו"ל, ועוד: וראה אורח מישור כאן כפי הדיזערליכע קה"ע.

אפילו ווען ער וואלט געווען בעולם, איז דער נדר פון חנה ניט כח צו מאכן שמואל'ן פאר א נייר, ווארום הלכה³⁹ אז "האיש מדייר את בנו בנייר ואין האשה מדרת את בנה בנייר".

אויב מען זאל זאגן אז אלקנה האט אויך געמאכט דעם נדר (און לאחרי ש"בא שמואל לעולם⁴⁰) — איז ווי קומט עס אז דער פסוק דערציילט וועגן נדר חנה, וואס האט ניט געמאכט שמואל'ן פאר א נייר, און לאזט אויס דעם עיקר, נדר אלקנה?

אויך קען מען ניט זאגן⁴¹ אז לאחרי ווי חנה האט געמאכט דעם נדר האט איר מאן — (אלקנה) מקיים געווען נדרה⁴², ווארום עס בלייבט די שאלה אז שמואל איז נאר ניט געווען בעולם⁴³?

- כי הר"י (ר"י) מחייב את חנה להדיר כשבוא לעולם, ולא מצנו בקרא שחנה נזרה כן לאח"ז ורחוק לומר (כבש"ל שם) שזה משיא שם (פסוק כ"ב), כי אמרו לאשה ג"י, אבל להוציא מר"ד"ק שם ר"ש, שם ער עולם — כמו שנזרה עליו ונחמה ל"ה, ושם (פסוק י"א) פ"י שייך נזיר קודש ל"ה, וגם לפ"ש בפסנין ר"ש ה"ל נזירות, אם הדייר מרחם היה נזיר עולם .. וכן שמואל ג"כ כ"י — צ"ע אם שייך להדיר מרחם קודם עבירה (ראה תורה לאח' (בנחמ' ג' ב), וראה קה"ה (נחמ"ס) ס"י ר"ט סק"א), וראה הערה 49.
- ולתער', דלדעת ר' מאיר (ת"ל) לא ר' מאיר שמואל ר' חנוניא"י — עירובין ג' א' א"א מסודש דבר שלא בא לעולם (עירובין ג' ב).
- 39) נזיר ב' ב.
- 40) לכאורה כצ"ל בכונת הרד"ק.
- 41) וכפי' חכ"ל יקר — הובא כצוא"ר של לחוד"א (בהפסוקת יום א' של ר"ה), אהבת יחונתו (בהפסוקת יום א' ד"ה).
- 42) אבל צ"ע לאוה צו"ד הוא שה"ל בלא"ה אינו יכול להפ"ר אלא נזיר עזי נפשו או כרבים שבני לביתו (נדרים ע"ג, א"ב, רמב"ם ה"ל נדרים פ"ג ר"ה), ולהוציא מאהבת יחונתו שם.
- 43) כמש"ת אהבהבנאל שם.
- כאבהבנאל שם תר"ץ שחנה בארה זה באמרה שבעבור וכסבתו לבד נולד תנע' (ו"ל מצד אלקנה

ד. אויך דארף מען פארשטיין כמה דיוקים אין לשון הגמרא:

א) וואס טוט אויך ר"ג אויך דכ"ר ר"י "גדול העונה אמר יותר מן המברך", מיט דעם וואס ער זאגט "השמים — כשבעה — כ"ר הוא" און מיט דער ר"א, "תדע שה"ר גולליין ממניין במלהמה וגבורים נוצחין?"

ב) בכמה מקומות איז ש"ס³⁴ וואו עס בייאגט יוד די מילר פון א"ר א"ר ח"ה מרבים שלום בעולם כ"י איז מען מטיים³⁵, "א"ת בניר אלא בנייר", אבער בטיים מ"ס נזיר איז עס ניטא³⁶ (לרוב התייחסות).

ה. וועט מען פארשטיין כל הנ"ל בהקדים קשיית הרד"ק³⁷: ווי אזוי איז שמואל געווארן א נזיר? מען קען ניט זאגן אז דאס איז מצד נדר חנה אמר ("ונחמתי לך", כל ימי חייו ומורה לא יעלה על ראשו") ווארום: א) שמואל איז דאך דעמאלט נאר ניט געווען בעולם, איז דער נדר אויך אים ניט חל³⁸. ב)

- 34) בטיים מסכתות בנייר וגם בהמ"ד (ל"ג ב').
- 35) סוף ברכות וסוף נזירות לפנינו הוא בתנאי רב"ז. בסוף יבמות לפנינו יתא. ובהגהות הגרי"ב ת"י שם, אל תקרי כו"י ראה יפה עינים שם. בתנאי שם לפנינו יתא, אבל יש התייחסות בשטת"ק (בהגהות ח"ג חנו) אחת שם.
- 36) ולפי גירסת הב"ח צ"ל גם כמ"ס נזיר, וראה לקמן הערה 77.
- 37) שמואל א א יא, וע"ז באבהבנאל שם (קשיא התמישה).
- 38) וואו לחז"ק עפ"ש הרמב"ם (ה"ל עירבין פ"ז הל' א' ואל"ף) שאם אמר ה"ר על' להקדוש ה"ר זה חייב להקדוש כש"בא לעולם ששם נזיר (ואת"ל שמה שאמרה, ונחמתי לך .. שורה לא יעלה על ראשי ה"ר כל תה"ל) וראה שתיים לידו סוף נזיר
- א) אבל ראה רמב"ם ה"ל מנחה פ"ג ט"ז ז"ס כ"ל, ר"י חק"ש .. ה"ר זה חייב לקיים זבורה, וראה שו"ת חז"ק ס"י ר"י ס"ז וא"י. לז"ת ה"ל שר"י שם סמ"ע (סק"ב ג' ב' ש"ד (סק"ו ט"ז) וט"ז במו"ט שם.

מכרד⁶⁶ כי למול את הגויים" און נאט- אמאל, למול כי בריתי יומם ויליה כתי' קען ער דערנאך מבטל זיין כ"ג, און ער איז א גוי כדמעיקרא.

נאך מען — כפי הרמב"ם⁶¹ — איז דערפאר משה'דין מצות טבילה כדי ער זאל קענען מבטל זיין.

וואריכט כאחרונים איז דעם גדר פון מילה גר (גדול).

מען זה בנדודי:

דער ציווי המלאך, ומורה לא יעלה על ראשו כי נזיר אלקים יהי הנער מן הכסוי, האט ניש געקענט פועל'ן קיין קדושת נזירות אויף שמשודיען, עס האט נאך מחויב געווען די דין והנהגת נזירות⁶⁵ — אז שמשון זאל זיך ניש מגלח זיין און ניש טרינקען קיין ווייץ⁶².

אויך אויך דער גדר פון חנה, ומורה לא יעלה על ראשו, איז דאס א גדר וואס איז בלויז מחייב זיך צו נוהג זיין א הנהגה פון פרישות. נאכמער, אפילו לגבי הנהגת נזירות האט דער גדר ניש געקענט חל זיין אויף שמואל, ווארום שמואל האט קיין גדר ניש געטאן; חנה האט אויך זיך גענומען א גדר צו זען אז שמואל זאל זיך פירן מיט אלע דיני נזירות, כל נמי חיוני⁶³.

60) מושע יוד סוסיה סיה.

61) הובא בפני שם סקיד.

62) חז"ל.

63) חז"ל.

המלאך אמר לאמר כי נזיר אלקים כר עינו פדוה, וכו' בחי נזירות; המלאך הפרישו מן השמאיה, כי דברי ומעלת המלאך יהי רק (והנהגה של) המשיח ולא קדושת נזירות. ואילו לפי דברי הרדב"ן והריב"ל (שהוא בכפיה) שיהי גזור רק מצד המלאך לא חלילי היל, פרושי, הפרשי.

63) ואף שזה שאמרה, ומורה לא יעלה על ראשו — שוללת התמלחת — יהי רק נזיר, ואף

צוואמען מיט אביז⁶⁴) — איז דער דין⁶⁵ אז ווען, המדליל יכולין למחות; וכיון שהגדילין שעה אחת ולא מיתו שוב אינם יכולין למחות.

ויעל ההסברה כזה: כאטש ווען מען האט מעייר געווען דעם קטן איז ער גע- ווארן א גר⁶⁶, היינט ווי קען ער שפע- טער מוחה זיין און ווערט אויס איד, ער איז א גוי ווי געווען מעיקרא.

ווייל די גירות בקטנות, איז דאס (מער ניש ווי) א מעשה פון גירות, אבער ער ווערט נאך ניש קדוש בקדושת ישראל ביז ער ווערט א גדול⁶⁷. בשעת אבער ער קדוש בקדושת ישראל גמפרע, וואס דערפאר דארף ער ניש האבן נאכאמאל קיין טבילה (און ניש קיין הטפת דם ברית) נאך סאיז מסמיק די מעשה הגירות (פון כ"ג אדער פון אביה) בקטנותו⁶⁸.

ע"כ — ולא ממש — יעדער גר וואס מל ועדיין לא טבל, וואס האטש

66) פרישי כתובת א, דיה הגדיל, ריטבא וריטבא בשמיק שם. מושע יוד סוסיה סיה. 67) כתובת שם. רמב"ם הל' מלקים פ"י הל' טושיע יוד שם ס"ח. 68) ולדע כמה (הורה שטבילין כתובת שם ריטבא וריטבא בשמיק כתובת שם) הוי גרים (כסופו). חז"ל קטן שגורין סת' ב (כסופו). מושע יוד שם ס"ח. ובריטבא שם בסופו, וכו' דעת הרמב"ם.

59) וראה חז"ל סנהדרין שם: "דמועיל ליה מילה וטבילה של קטנות... ומתוך שגדולו ולא מתוך היינו קפלי: אבל גם לפי דעת הריטבא (בשמיק שם ד"ה גר קטן) דבגיר קטן כעלת מצות אינו כעכב מוכרח לפרש בכפיהם — מכיון שיהיה למחות, כפניהם.

וואו שריט שאגא הוואסות (משרית בית אפרים) ס"ה א בתחלת. 60) וכו' מפורש בשמיק שם בשם הריטבא (עוד תירץ הריטבא) וכוונתו סנה שם.

פאטט אויף דעם צו זאגן אז דאס וואס "ראיש מדיר את בנו בניו" איז, הלכה היא בניו" (הלכה למשה מסיני) ובלשון הרמב"ם⁶⁹: "אין לו סמך בכחוב ולא רמז" — בשעת סאיז א טיפוס מפורש בנביאים⁷⁰.

1. איז דער ביאר איז דעם: מ'קען ניש זאגן אז שמשון און שמואל זיינען געווען נזירים ווייל זיי אליין האבן מקבל געווען אויף זיך נזירות⁷¹, ווארום: א) מען געפינט ניש קיין רמז בכחוב אויף דעם. ב) דער רמב"ם זאגט בפירוש בנוגע לשמשון, "שהרי לא נזיר בניו".

לאידך, פון לשון המשנה "שנאמר ומורה לא יעלה על ראשו נאמר בשמשון ומורה נאמר בשמואל ומורה מה מורה האמורה בשמשון נזיר כתי' — פסקים וואס שטייען ביי ציווי המלאך ונדל חנה, איז משמע אז ענין הנזירות ביי זיי קומט פון ציווי המלאך און גדר חנה, היית אבער דאס אליין קען דאך ניש פועל'ן קיין נזירות, כ"ל, מוז מען זאגן אז דאס איז געווען מעין טיבה ליה, כדלקמן, ובהקדים א דין בדוגמא ליה⁷²:

א גר קטן וואס, מטבילין אותו על דעת כ"ד" (אדער ווען ער איז זיך מגייר

52) פיהם נזיר פ"ד מ"ז.

53) וראה רמב"ם בהלכותו לעומת דיה ובאשר דלהלכה אין לו רמז בקיבא, להיער מאנאקוויטודא תלמודית עיר הלמה (עי' שוס"ת) ושיג' אבל ראה שריט מהר"ש ח"א סי' כ' כוספו, חז"ל יוד סי' כ"ד. 54) ראה ראשונים שנסמנו הערתו 49 לענין שמשון.

55) לענין משמיק דודים י, א: מחזיק הנזירות הוא שמד שקבל אדם בעצמו להיות נזיר נאמר ודברים הללו זומת לגר שנתגייר כ"ל.

דער רמב"ם זאגט קלאר, "שהרי לא נזיר בניו אלא המלאך הפרישו מן הטומאה"⁷³.

נאכמער, דאס איז מוכח פון דעם טיפוס הכחוב: פריער האט דער מלאך געזאגט צו אשת מנוה ווי זי דארף זיך פירן, ועתה השמרי וא אל השתי יין ושכר ואל האכלי כל טמא" און אויך ווען דעם נער, ומורה לא יעלה על ראשו כי נזיר אלקים יהי הנער מן הכסוי, נאכדעם אבער, ווען מנוה האט געפרעגט דעם מלאך, מה יהי משפט הנער ומעשהו? האט דער מלאך אים געזאגט ווי עס דארף זיך הרהגת אשת מנוה, כל אשר צוית' ותשודר" און גארי- ניש בנוגע צו שמשון אליין⁷⁴.

ועוד: אויך ביי שמשון ושמואל וואלט זייער נזירות געווען מצד דעם וואס "ראיש מדיר את בנו בניו" איז ווי אלקים יהי הנער מנה הוא וקאמר ליה, ולכאורה צ"ע שהרי אזי לפי עיבורה ואף אפשי להדיר אז (ראה לעיל הערה 58). חליל גם כונת הכסיה שאמר, כי נזיר אלקים יהי הנער — דרשודי... דורך בניו (נדוד מיש בניו מהדודי יוד סי' קט), וכ"כ לפי ג' רשיי שלפניו, דלמנת קאמר כתי'. וראה אורח משיב בפרשי.

60) כמע שקדשה בתויה פ"א מ"ב. וראה לח"מ שם ובד"דו שם: בנו שדודי אביר יהי נוהג בו כל דברי נזירות וכ"כ בנבתי שם וראה מאירי במרא שם ש"ס. וא"ן נראה כ"ל (ל התירוץ שדובא והערה 49 לעת ר"ה). וגם פ"ה הריב"ן (וויטב"א) — ראה שקיט במפשיש.

51) ראה גם צואר שלל המטרת פרתחתי.

73) ולהעיר נוסחוד"ב פ"ד (ו) באחת שעה קבלה הודום ובאברונאגל שופים שם.

74) בתויה ר"פ דודי: דאמא אפשי לחיד את בנו בניו רק משתעינן חיינו כ"ל. והמשו מהירושלמי שפניס התורה ועוד — ראה אורח משיב והו' עשיר שם. ועוד. וראה נב"י שבפנים התורה.

געזאגט, "הטוף וכריד" (ער זאל אריין כאפן און זאגן די ברכה) דעט מען, דער מתחיל עיקר הדבר איז ווייטקייער ווי די שפעטערדיקע הסכמה.

אין די גמרא ממש"ד, למינמא דמברך עדיף, אז ביי ברכה איז דער מברך דער מתחיל, שטארקער און בעסער ווי דער עונה אמן, דער מסיים גומר הברכה — "התנאי" אז אויך אין דעם גייען ריי ווייץ לשיטתם.

דער ביאר נדון: די מחלוקת פון ריי ווייץ אין דער משנה צי שמואל און געווען א נזיר, איז נישט נאך אין אשון הכונה, צי מורה ביי שמואל מיינט נזירות, נאך אויך בספרא⁶⁰: שיטת ריי איז אז די הסכמה קען נאך מוסקי ווייץ מוסקי זיין אין דעם חוק פון החלות הדבר, אבער עס קען נישט פועל זיין ענין נייץ זאך, (אכונה) שלימת אין דעם ענין שוטקים עליו. און דערביבער האלט ער אז בלויז שמשון האט געקענט ווערן א נזיר דורך העדר מחאתו —

וואריום: (א) אויך פאר זיין הסכמה אין שמשון געווען מזהר אין די הנהגות נזירות. (ב) אפילו נאך זיין הסכמה איז ער נישט געווארן קיין נזיר גמור⁶¹, עס האט געפעלט ביי אים אין שלמות קדושת הנזירות⁶².

70) דאן לומר שמתלוקם הוא רק בנזיר לשמאל אם זה נזיר, כי מאי דהיה היה דוחק לומר שכל האיריות הוא רק לברך דין האומר, הרי"ה כשמואל מבלי כל סכא בעצם הפלוגא. ולי פירמתי טוף חמס.

70*) ויל שזה פי נזיר גמור — גם מצאנו ה"הפצא" שלו, ולא רק שהמשה וההנהגה שלו נקודש בקדושת נזירות.

71) והיינו, שגם אם הי' המלאך מצוה על כל דני נזיר (ועד נזיר חנה שרי' לכל דני נזירות) לא הי' אפשר להיות נזיר גמור, כי הוצד התחאה א"א שישלים ויגמור (מופדוץ) קדושת נזירות גמורה.

יעלה, וואס דאס מיינט הנהגת נזירות אין ייטע און וואס איז מוסקי אין כמות, אז ער ווערט אסור אין ענינים נוספים וואס ביז דאמאלט איז ער אין זיי נישט געווען אסור (ווי ביי שמשון דער ענין פון טומאה למחיים). נאך אז אין די ענינים וואס ער איז געווען מצווה און ער האט זיך אין זיי גומען געווען, איז דער העדר המתאה פועל און מוסקי אין אכנות — אז פון דעם דין הנהגה בנזירות ווערט קדושת נזירות (למפרע).

און דערפון לערנט מען אפ ביי שמואל, אז העדר מחאתו אויך דער הנהגה וואס חנה האט זיך מיט אים גע- פירט ביז דאמאלט — מצד נדרה — איז פון דעם געווארן (למפרע) אז ענין פון קדושת נזירות בא שמואלין.

ט. לפי' קומט אויס אז דער תוכן ונקודת ההסברה פון דברי ריי אין: אז ענין וואס קומט, לכאורה, בלויז אלס הסכמה ורמשיך צום עיקר ויסוד הדבר — פועל'ט מער ווי החמלת ויסוד הדבר מצד עצמו.

און אויך דעם בריינגט די גמרא א זוגמא, א שקיט בזה און א הסברה וטעם בדיני המטנה: "איל רב לחייא ברי' חטוף וכריד וכו' אמר לי ריה לרבה כרי' חטוף וכריד" דער מברך איז דער וואס טוט אויך (זגאט) די ברכה⁶³, און דער עונה אמן, איז נאך מסכים אויך דער עונה מברך. ענליך צום דער- מאנטן ענין ביי נזיר, וואו ס'איז פאראן דער עיקר און די שפעטערדיקע הסכמה⁶⁴. אבער פון דעם וואס זיי האבן

68*) ובפרט ע"ס פי הרמב"ם ה"ל ברכות פ"א ה"יא (כס"ב שם).

69) ראה ע"ז בשו"ש לרדו (לפי פירושו) — הור"א לעיל וערכה 45 — שהסכמה אלקנה לגדו חנה היא שפעלה נזירות שמואל.

ה"ה אסור ביין וואסר בתגלתו⁶⁵, און ביי שמואל ער זאל ווערן א "נזיר עולם" לכל דיני נזירות.

דאס איז נישט קיין ענין פון זייער א נדר, ווארעם נדר דארף זיין א קבלה בדבר, אדער בלב עכ"פ⁶⁶. נאך זייער ממשיך זיין מיט דער הנהגה הנזירות ווי ביז דעמאלט (העדר המתאה) האט גע- פועל'ט חלות קדושת נזירות למפרע⁶⁷.

[ע"ז הנ"ל ביי גר קטן, אז ער דארף נישט האבן נאכאמאל קיין מעשה גירות, ס'איז מספיק מעשה הגירות שבקטנות].

ה"ה אסור ביין וואסר בתגלתו⁶⁵, און ביי שמואל ער זאל ווערן א "נזיר עולם" לכל דיני נזירות.

דאס איז נישט קיין ענין פון זייער א נדר, ווארעם נדר דארף זיין א קבלה בדבר, אדער בלב עכ"פ⁶⁶. נאך זייער ממשיך זיין מיט דער הנהגה הנזירות ווי ביז דעמאלט (העדר המתאה) האט גע- פועל'ט חלות קדושת נזירות למפרע⁶⁷.

ה. ע"ז איז מוכן דער ריי וואס ער לערנט אפ נזירות שמואל פון שמשון, באטש שמשון איז נישט געווען קיין נזיר, גמור⁶⁸ — "ה"ה מותר להטמא למתים כו"ו:

דער לימוד איז נישט (נאך) א גילוי מילתא פון שמשון אז מורה מיינט "תער", נאך ס'איז א גויש ווי פשוט לשון המשנה, און "אין גויש למחצה" — לערנט אפ ריי פון שמשון אז העדר הסתמא אויך דער העדר הנהגה, "למורה לא

מצינו שאילו לחמה. (ג) העדר המתאה אינו מוסקי ע"ז ענין כ"א שמשאל (אז גם מקלה) אותו הענין — וע"ז רש"י (ריב"ז) בכות שם.

67) לכאורה אפשר לתרץ ע"ז קושיית מנשי הרמב"ם (ה"ל נזירות פ"א ה"ג) א"ר אפשר לתמוס בשמשון ותר' בענין שיחסי בדבר הנדר שמשון לא נזיר — כי מצו הנדר מתאז ה"ע נזיר (ראה ה"ל נזירות למתריקים שם). — אבל בח"ד שמשון (נזיר ג' ב) לא משמע כן.

67*) א"ר (בבבוח) י"ל שהנהגה שלום בנזירות מוכיחה על קבלה בלב. וא"צ הכותב להוסיף.

68) ראה ע"ז בלקט חקמה (להר"ם חגי) ה"ל נזירים ונזירות והסרת התכל: בא"ש שהדרי את בנו ולקטו כ"י זאעץ. . אין כ"י הא"ש שדו"ש א"ר שד"ק וקיימו בדבריו ה"י כתייל הוא עצמו ביא"ש מחולת בשפיו ותייב מדינת לקיים כ"י.

ה"ה אסור ביין וואסר בתגלתו⁶⁵, און ביי שמואל ער זאל ווערן א "נזיר עולם" לכל דיני נזירות.

דאס איז נישט קיין ענין פון זייער א נדר, ווארעם נדר דארף זיין א קבלה בדבר, אדער בלב עכ"פ⁶⁶. נאך זייער ממשיך זיין מיט דער הנהגה הנזירות ווי ביז דעמאלט (העדר המתאה) האט גע- פועל'ט חלות קדושת נזירות למפרע⁶⁷.

[ע"ז הנ"ל ביי גר קטן, אז ער דארף נישט האבן נאכאמאל קיין מעשה גירות, ס'איז מספיק מעשה הגירות שבקטנות].

בשעת אבער זיי וויינען געווארן גדולים ולא מיהו, זיי האבן זיך ווייטער געפירט אין דער הנהגה פון נזירות⁶⁴, האט דאס געפועל'ט אין זיי קדושת נזירות⁶⁵ למפרע — ביי שמשון⁶⁶ וואס

אפיל בזה שדי נדר לכל הענינים שבנשיה כהאמר הרי"ה נזיר מן התגלות (כסמו וע"ל הערה 25) — י"ל, ממש שבנזורים ה"ל אור קטן בניה (נדרים ל, ס"ג). ושי"ן) ולאורן שילפינו מוכתה, מייז וטכר זייר שדי נזיר מכלם, ה"ז כותה חנה כשנדרה.

64) ראה ה"ל נזירות למתריקים אות לג. נביי שם. (ע"ז כ' בקל הרמ"ז טוף נזיר (בנזע לשמואל).

65) בתוספתא נזיר (פ"א ה"ט). הור"א בח"ד"ה גילה נזיר כ"ו. ב. ור"ז) אה"א דכח"א מר"ד את בנו בנזיר. סתה הימנו נזירות איז כשכתב שתי שערות וע"ז כ"ש בנזירי' שילפיה לא הי' עליה ש"ל כדעת רש"י דנזירות לא כוליה, ואינו מוכרח מ"ש בח"ד"ה. ונמצע"ז ר"ש ה"ל נזירות מחלק בין חזירי כותם ולא כ"ל (ע"ס הירושלמי נזיר פ"ד ה"ז) א' חזירי אח"כ.

וא"ל י"ל, שגם להר"ע"ת שנתבטלה הנזירות, היינו שנתבטלה נזירות שדרי' אכ"ר והקרבנות דאכ"ר (ראה ספ"ק ה"ל נזירות פ"א ה"ג). אבל אם לא מיהו וממשיך להתנהג בנזירות, הרי"ז כקבלת עצמו ונזירות מחדש (ע"ז התבאר בפנים). וראה סוגיות הגמרא נזיר כ"ו. ב. וא"ל. ואכ"מ.

66) לכאורה קשה דלפי' כי דנייר להשאל על נזירות, וברמב"ם (פ"ג ה"ה"ז) כי דנייר שמשון איז יכול לשאל על נזירות לפי' שניירות שמשון לינועו להתה"ה — אבל גם אח"כ שכונת הרמב"ם היא (לא רק שבפונען וחתה נזירות עולם, ולכן כשחומטים בנייר שמשון אנוניכול להשאל — כ"א) בעצם נזירות שמשון, ל"ל"ם הית"י (כפי הכ"ס שם) — א"ל ככמה אומים ומום:

א) שא"ל שייכת בענין שכולנו על השאל. (ב) לא

ב) ומה דתשומת ה"י אסור גם כ"ן — ראה חז"ר'ט נזיר פ"א ח"ג (ד"ה אין מוסקי).

בשעת אבער זיי וויינען געווארן גדולים ולא מיהו, זיי האבן זיך ווייטער געפירט אין דער הנהגה פון נזירות⁶⁴, האט דאס געפועל'ט אין זיי קדושת נזירות⁶⁵ למפרע — ביי שמשון⁶⁶ וואס

אפיל בזה שדי נדר לכל הענינים שבנשיה כהאמר הרי"ה נזיר מן התגלות (כסמו וע"ל הערה 25) — י"ל, ממש שבנזורים ה"ל אור קטן בניה (נדרים ל, ס"ג). ושי"ן) ולאורן שילפינו מוכתה, מייז וטכר זייר שדי נזיר מכלם, ה"ז כותה חנה כשנדרה.

64) ראה ה"ל נזירות למתריקים אות לג. נביי שם. (ע"ז כ' בקל הרמ"ז טוף נזיר (בנזע לשמואל).

65) בתוספתא נזיר (פ"א ה"ט). הור"א בח"ד"ה גילה נזיר כ"ו. ב. ור"ז) אה"א דכח"א מר"ד את בנו בנזיר. סתה הימנו נזירות איז כשכתב שתי שערות וע"ז כ"ש בנזירי' שילפיה לא הי' עליה ש"ל כדעת רש"י דנזירות לא כוליה, ואינו מוכרח מ"ש בח"ד"ה. ונמצע"ז ר"ש ה"ל נזירות מחלק בין חזירי כותם ולא כ"ל (ע"ס הירושלמי נזיר פ"ד ה"ז) א' חזירי אח"כ.

וא"ל י"ל, שגם להר"ע"ת שנתבטלה הנזירות, היינו שנתבטלה נזירות שדרי' אכ"ר והקרבנות דאכ"ר (ראה ספ"ק ה"ל נזירות פ"א ה"ג). אבל אם לא מיהו וממשיך להתנהג בנזירות, הרי"ז כקבלת עצמו ונזירות מחדש (ע"ז התבאר בפנים). וראה סוגיות הגמרא נזיר כ"ו. ב. וא"ל. ואכ"מ.

66) לכאורה קשה דלפי' כי דנייר להשאל על נזירות, וברמב"ם (פ"ג ה"ה"ז) כי דנייר שמשון איז יכול לשאל על נזירות לפי' שניירות שמשון לינועו להתה"ה — אבל גם אח"כ שכונת הרמב"ם היא (לא רק שבפונען וחתה נזירות עולם, ולכן כשחומטים בנייר שמשון אנוניכול להשאל — כ"א) בעצם נזירות שמשון, ל"ל"ם הית"י (כפי הכ"ס שם) — א"ל ככמה אומים ומום:

א) שא"ל שייכת בענין שכולנו על השאל. (ב) לא

ב) ומה דתשומת ה"י אסור גם כ"ן — ראה חז"ר'ט נזיר פ"א ח"ג (ד"ה אין מוסקי).

יא. דער ביאור השייכות פון דער זימרות הגמרא צו דער משנה — בפני מיות הענינים, וועט מען פארשטיין בהקיים דעם טעם וואס אט דער ענין? אן הסכמה אין מוסף און פועל/ש' מערער ווי התחלת הדבר, אין מבואר: ביי נייר דוקא:

עס זיינען פאראן די הגבלות ואיסורי' וואס תורה מציע הייסט. א נייר געמיינט אויף זיך נאר איסורים והגבלות, מערער ווי דאס איז מצד התורה כפני עצמה, און דורכדעם קומט צו תוס' קדושה אין אים און אין וועלט בכלל. און ווי סאגן בעולם — דרעך י"ג מעלה העונה אמן (ת"ח) ע"ע המברך (חכמים) הוא בענין הדין משא"כ לפי רוב הדפוסים שליא כאן. א"ת א"ת כ"ה ורובו רק הכותב ה"ר הכותב מדבר בדין טובים של נ"ק, בנ"ד; א) וכל בני למוד הדין — תלמידי חכמים (כמיש בארץ שם), ב) בנין השני — חכמים, שגם הם מרבים שלום בעולם. והוא חידוש חדש כפיל ואלא שפ"מ העיקר הם חכמים (כדומה, גדול העונה אמן וכו', אבל לא חידוש חדש שפ"מ העיקר הם חכמים אויף מוכרין רק תלמידי חכמים ב) גם המכותב ה' שחכמים מרבים שלום הוא רק באיז המוסף? (78) וע"ד ענין הנדדים בכלל (שם), הנהירות הוא נדר מכלל נדרי אסורי' — רמב"ם ריש הל' נדרות) שמוסיף ע"פ גדרים וסייגים וחת פמה שאסרה התורה, נמשך ע"י גילוי נעלה יותר (ראה לקיט' ח"ד ע' 1077, וש"ת), אלא שבנדרים ה"ר (כפיל) הוא איסור תפא' (ראה נדרים ב, ב) קדושה בהחלף — ראה לקיט' שם הערה 12, ונדירות ה"ר (כפיל) נעשה קדוש בקדושת הגוף (כפספסי במוקף ת, ראה צפ"ע שבתעוד' 22) וממילא נאסר (ראה שו"ת מהרי"ט ח"א סי' 21)

א) וא"ע שטלום' נאמר בבב"ד ת"י, ורב' שלום ב"ד — ח"ד י"ד ג' ט"ב ש"ס (גמ' ארענון ב) בסגנון אחר קצת: פשוט דוקא ז"ל ב"ד (8) ויהי למודי ה"י, ונתן (ג) ט"ב שלום (ב"ד), ומדלין קיצר כ"י, שטלום' היתיר דונד מרבה עוד סוג (מקורו ב"תו לח"ג) — חכמים (ונ"ד א"פ) חלמוד ז"ל מק"ט.

אז מ'זאל מדמה זיין א דבר שאינו דומה און עס קען ארויס קומען א הוראת טעות? וכמ'ז"ל⁷⁶ "אין שלום . זה הפרש מתלמוד למשנה".

און אין דעם איז מודגש די נקדחת ההספד'ה בדומה צו דעת (ר"י) ר"י:

ע"ד ווי גערעט אין משנה בנוגע ניירות שמואל רשמטון און אין גמרא ביי העונה אמן אחר המברך: כאטש שמואל און שמשון האבן געדארפט אקומען צו נדר-הנה, וצוויי המלאך, פונדעסטוועגן האט זייער "פעולה", זייער הסכמה אין דעם, געפועל'ט אן עילוי, מערער בארכות ווי די התחלה ומקור הדבר א גדר חדש: וע"ז בהעונה אמן וואס ער דארף אקומען צום מברך, און ער איז נאר מסכים צו ברכת המברך, טוט ער אויך מערער ווי דער מברך אליין,

ע"ז ביי ת"ח כאטש זיי זיינען נאר תלמידים און דארפן אקומען צו די חכמים ובעלי משנה, פועל'ן זיי מער ווי די חכמים אליין, זיי זיינען מרבים שלום בעולם. דאקעגן מצד דעם ענין פון חכמים אליין, איז נישט נאר וואס עס איז נישט מרבה שלום בעולם, נאר נאכמער סא"ת, כפ"ל, "מכלי העולם".

75) פ"ש'י שם ד"ה שמורין.
76) חנה"ג א, א, וראה פ"ש'י שם.
77) אבל מכיון שפני' במשנה ובגמרא יש ב' שיטות ד"ר, ור"ת, אם הסכמה — עונה אמן — הוא רק אן גול יותר אן שהוא ענין חדש נוסף ואלא נפסקה כאן הולכה, י"ל שגם כסוים הגמרא נרמזה ב' הדיעות וי"ל שזוהו הנפסק'ם באם ישנה ההוספה, איך בנד' איך בנדר', א"ל א:

א"ת, בנדר כ"י, טעמו כ'י, תחב' בנד' (שפסקו הכותב מיתור מאחר שאמר ברישא וכל בנד' למודי ה' די לו למר . . . ורב' שלומי' (שליה חלק חושבני'ס חג, ב) ולפי' און בנדר' ה"י מיתור, ז' בנדר' הם ה'בנדר' (ראה שבת ס"ד, א) וכל הכותב מדבר כסוים א — תלמידי חכמים, שהם דוקא מרבים שלום

קטן וועט עס מנטל זיין. אבער דער "עונה אמן", וואס ער איז מסכים אויף והתחלת הדבר, ער איז ווי "גבויסי" — ער פועל'ט נישט נאר א הוספה וחוסי' חיוזק אין דעם ענין, נאר "נוצדו"ן, ער מאכט אויף א נייע זאך (מצב) — דער עונה אמן פועל'ט דעם גמ' (נצחון) ושלמות אין דער ברכה, און ווי שמואל וואס איז געווארן קדוש בניירת עולם.

י"ד. לויט דעם וועט מען פאן-שטיין וואס מ'בענגט דא דעם סוים "א"א, א"א חלמי' חכמים מרבים שלום בעולם שונאמר וכל בנד' למודי ה' ורב' שלום שונאמר: דלכאורה האט ער גע-דארפט זאגן "חכמים מרבים שלום", וואס איז דא דער דיוק, תלמידי חכמים?

נאר דער חילוק צווישן תלמידי חכמים און חכמים בשי"ס כאו"י, י"ל בראש: "חכמים" גייט אויף בעלי משנה וכלה"שן, "שנו חכמים במשנתם", שנו חכמים בלשון המשנה"; תלמידי חכמים זיינען די תלמידים פון חכמים — די וואס זיינען מקבל פון חכמים (בעלי משנה), זיי דוקא זיינען מרבים שלום בעולם.

און דער טעם איז ע"ד ווי די גמרא זאגט, "התנאים מכלי עולם . . שמואלן הלכה מתור משנתו", להיות אן זייער הטעמים איז נישט בשלמות, קען טרעפן

71) ראה תוספות שהם סוג צבא אחר (מש"ס) מנוליידי'ם.
72) משא"כ בירוש' מ"ק פ"ג ה"ז (והבא בפוסקים) וכ"י"ב — המדברים במקלת הודגת חכם לגבי ת"ח רב, ולהעיר משי' ליידי סיח ספק'ס (ובשי' אודי' שם), וע"ד מתקדמת החודש לפי לשי'ע חו"ד, וא"כ.
73) רפי' דאבתי.
74) סוסת כב' א.

דעת ר"י אין אבער, אן הסכמה, איז אליין א נייע זאך און קען פועל זיין א נייעס גדר, שטארקער (כאיכות) פון התחלת עיקר הדבר, ב"י אן עס פועל'ט שלישות און דעריבער איז אויך שמואל געווארן א נייר דורך העדר מחאתו כאטש אן: א) פאר געווען קיין שום חיוב אויך אים נישט געווען א חיוב (נדר) הנהמה (סא"ת) נאר געווען א חיוב (נדר) אויך אמן ער געווארן א נייר גמ'ר בקדושת נדירות — ואיך באתרי' — נדירות אויך וועלכע שמואל האט נישט מוחה געווען — א נייר עולם.

און דאס איז אויך זייער לשיטת' ביי עניי'ת אמן — הסכמה אויך ברכת המברך:

ר"י זאגט, גדול העונה אמן יותר מן המברך, סא"ת דא א מלה איז דער הסכמה אויך התחלת עיקר הדבר ווי א גדול יותר לגבי גדול סתם, ס'בענגט אבער נישט קיין נייעס גדר, נייע איכות — שלמות אין דער ברכה.

ר"י זאגט, השמים — בשבעה — כך הוא' (אויך מודיש זיין די שטארקייט, א שינוי באיכות פון דעם ענין): דער עילוי פון עונה אמן איז נישט נאר, גדול יותר, נאר סא"ת א נייע זאך וגדר לגבי המברך, און דערויף בענגט ער די רא"י, "ת"ע שה"י גוליידי'ם (חלשים) מתגברין במלחמה וגבורים נוצחים".

דער חילוק צווישן דער מחתיל עיקר הדבר און דער וואס איז שפעטער מסכים, איז ווי דער חילוק צווישן חלשים וואס מחתילים במלחמה און גבורים הנוצחים, "חלשים" איז ווי ביי נדר חנה, וואס האט נישט אריינפועלעגט קיין חיוב אויך שמואל'ן; און אזוי איז דער מברך. און ס'נישט פארענדיקט (נצחון) — ס'קען זיין דוגמת מחתה דג'ר

מבואר אין חסידות יי, אז א נזיר אין ממשיך און מסיף אין סדר השתלשלות פון למעלה מסדר השתלשלות.

אין דערזעבן אין בא נזיר גומא מודגש דער עילוי און הוספה וואס טוט זיך אויך דורך דעם מקבל — מער ווי דורך דעם משפיע ומתחיל עיקר הדבר. און דאס אין דער תוכן המעלה פון ענוה אמר אויך דעם, מברך⁸⁰:

"מברך אין דער וואס מאנט די כרכה והמשכה מלמעלה למטה, וואס דאס פועל'ש יחיד'ע אין וועלט, ד.ה. עס ווערט דער ענין פון אהתפכה מצד דעם גילוי אור מלמעלה:

"ענוה אמר אין דער וואס אין מסכים אויך דער ענוה, אז אויך למטה זאל מען מסכים זיין אויך דער המשכה מלמעלה, וואס דאס אין ווי יחודא תמאה, מלמטה למעלה און אין עבודה דער ענין פון אהתפכה.

און פונדעסטוועגן אין גודל הענוה אמר יותר מן המברך, מצד דער מעלה פון (מקבל יי) יחיד'ת און אהתפכה⁸² אויך (משפיע) יחיד'ע און אהתפכה.

יב. אבער אין דער מעלה פון "ענוה אמר" זיינען דא צוויי מדריגות: ווי זי אין

79) ראה לקיאת אמור לא, ד ואילך שיהיה לו, ד. וראה אותה משפטים יי, אילוי: נזירות שמשו מאא.

80) ראה לקיאת וקרא ב, יעיד, אהיה עקב עי תקיח ואילך. וטיי. באהאיז (להענין עקב עי תקיח). ויער, וראה ד'ה גודל הענוה אמר חשיב.

81) ראה תריא ריש ויגש תורת שם, ובכ"מ. מהויה הבה, כבלקיות שבהערה הפרומת.

82) להעיר מתורא ויקהל פט, ג, קיר, ד.

מברך, יחיד'ע ואתהפכה (שמעון אין ניט געווען קיין נזיר גמור), ווארום שאין דא א מעלה אין המשכה מלמע' וואס פועל'ש אהתפכה.

משאכ ר' נחוראי אין ניט קיין שם בלה"ק — וואס ווייזט אויך דעם גילוי פון תורה ווי זי אין מציע מלמעלה, נאר א שם פון תרגום — פון עי אומות, ווי עס ווערט נתברר און נמעלה א שם אין תורה⁸⁰:

וביחד עם זה אין ר' נחוראי פירוש אור⁸¹ (אבער ניט ווי אין לשון הקודש מאיר⁸², נאר) כלי תרגום.

דערזעבן רעדט ער וועגן דער מעלה פון ענוה אמר ווי עס וועט זיין לעמיל, אז ענוה אמר אין בא"ע העכער פון מברך, "חשמי" — "ונצדון" — ווארום דעמאלט וועט נמגלה ווערן בשלמות די מעלה פון כירויים און עבודה

92) ראה אההת תצא עי התקפ: עניית אמר כענין תרגום שהוא בירור קיץ שיוכל בקדושה.

93) ראה אההת שם פ' עקב שם ויצא עי זמלא.

94) יום סיום אמרות קדיש אחרי תרומת התקנית מרת תת עיה — אורן של — יבדח"ט — יכ"ק אדמו"ר שלישיא, וראה לעיל תורת 91.

95) ראה עירובין שם, לא, ר"ג שמו אלא ר' נחוראי.

96) ראה עירובין שם, לא, ר"ג שמו אלא ר' נחוראי.

97) ראה עירובין שם, לא, ר"ג שמו אלא ר' נחוראי.

98) תריא משפטים עו, ד ואילך.

99) ראה עירובין (ג, ב): ר' נחוראי שמנהי עניי תכמים.